

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանից խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлиς. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Տ է Լ Է Ք օ Ն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնն ընդունւում է ամեն լիզումով:

Յայտարարութիւններէ համար վճարում են
իրաքանչիւր ըստ ին 2 կոպեկի:

Տ է Լ Է Ք օ Ն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1896 ԹԻԱԿԱՆԻՆ

24-րդ ՏԱՐԻ

24-րդ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԴՐԱՎԱՆՆԵՐՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Կը հրատարակի Թիֆլիսում, նոյն դիրքով, նոյն պրոգրամայով և նոյն ուղղութեամբ: Մենք ստանում ենք սեփական հեռագրիչներ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱՅՎԱՍԵ

«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում 10 ռուբլի է, տան և մէկ և տան ամսականը՝ 9 ռ., ինչ և ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ., մի ամսականը՝ 1 ռուբլի:

«ՄՇԱԿ» գրվել կարելի է ԽՐԱՎԱՆՆԵՐՆ (Խմբագրատան և Բարձրագույն փողոցների անկիւն):
Կայտարարութիւնն ուրիշ քաղաքներէ «ՄՇԱԿ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցեով. ТИФЛИСЪ, Редакция «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Այլքսանդրա Ստեփանեան է միանանցը իր որդիներնայով խորին ցաւով
յայտնելով առաջինը իր սիրելի որդի, իսկ միւսները իրանց եղբոր

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԳԵՂԱՐԱՅԻՆ ԵՄԻՆԵԱՆՅԻ

մահը, խնդրում են ազգականներին և ծանօթներին շնորհ բերել հանդիսովի
յուզարկաւորութեան կիրակի, դեկտեմբերի 10-ին, առաւօտեան ժամը 10-րդ,
սեփական բնակարանից (Սարգիս, վերին Գամօսենայա փողոց № 179) դէպի
սուրբ Սարգիս եկեղեցին, այնտեղից թօշխմանը գերեզմանատուն: Ամբիջը կը
կատարվի շաբաթ երեկոյան, ժամը 5 1/2-ին: 1—1

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գերմանիայի քաղաքականութիւնը. Հեռագրի-
ներ. Հայոց լրագրողների ընթերցողներին. Հայոց
հարցը և դիվանագիտական. Օրվայ հարցը. —ՆԵՐ-
ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Խորհրդակցական դաս. Մատենա-
գրութիւն. Մատենագրութիւն. Գրադրական գոր-
ծը Դարաշէյնի գաւառում. Նամակ երևանից.
Նամակ Կարսից. Նամակ խմբագրութեան. Նա-
մակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր. —ԱՐՏԱ-
ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Թիւրքիայից. Նա-
մակ եգիպտոսից. Նամակ Թիւրքիայից. Թիւր-
քաց պաշտօնական գեղարվեստ. Պատերազմա-
կան նամակ Թիւրքիայից. Նամակ. —ՀԵՐԱՅԻՆԵՐ.
—ՅԱՐԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. —ՖԵԼԻՍՏՈՆ. Շնորհա-
կարութեան ուղերձներ. —Թիւրքական կռիւներ.

ԳԵՂԱՐԱՅԻՆ ԳԵՂԱՐԱՅԻՆ ԳԵՂԱՐԱՅԻՆ

Գերմանական կայսրութեան գլուխը իր
զահական ճառի մէջ պաշտպանութիւն է
խոստանում օսմանեան կառավարութեան,
բայտարելով այդ պաշտպանութեան զաղա-
փարը «գերմանական քաղաքական անյող-
գող սկզբունքներով»:

Եւրոպական, յատկապէս անգլիական մա-
մուլի մի մասը՝ Հայոց հարցին տեսակետից
ամենախիստ կերպով յարձակվեց Վիլհելմ
կայսրի վրա, իսկ ծերունի Գլադսթօն վըշ-
տացած գերմանական կայսրի ճառի խոս-

չարամիտներ ոմանք այդ վիճակին նախանձելով,
խաբեցին ու գրգռեցին մեն ազգին անխնայե-
րբ, որպէս զի երկու ազգերու միջև գոտութիւն
ձգեն և այդ կերպով իրենք օգտուին Այդ ան-
խնայեցը, ինչպէս ամէն կողմ, հոս ալ զմեզ
ամօթապարտ ընելու ընթացքներու մէջ գտնուե-
ցան, հպատակութեան ու մարդկութեան չնդու-
նած յարձակումներու համարձակեցան և մեր
ազգը ամօթապարտ ըրին: Ամենքս ալ չուրանք
մնացել ենք թէ ինչ կերպով կարելի է դարձա-
նել այդ ամօթը: Այս անգամ ալ կարգ մը խոռ-
վարներու կողմէ մեր ազգին անուանով լրբու-
թիւններ եղան, ինչ որ զմեզ ամօթապարտ կը
թողուն: Կայսերական կառավարութիւնը որ դա-
րեւէ ի վեր մեր ազատութիւնն ու ազգութիւնը
և մեր բոլոր իրաւասութիւնները կը պահպանէ,
այդ վիճակին դէմ ինչ որ ալ ընէ՝ իրաւունք ու-
նի. ինքզինքնիս պաշտպանելու բնաւ իրաւունք
չունինք: Ար կողմէն որ ալ ըլլայ, աղէկութեան
անուանով մեր իմացած խռովարարական ու մեքե-
նայութիւնով լցուած խօսքերու ամէն մէկը մեր
գլխուն տեսակ տեսակ փորձանքներ բերաւ: Այդ
կարգի խառնակի խօսքերը յետ այսորիկ նողկա-
նով կը մերժենք և Վե՛հ. Սուլթանին գահադիմ-
նութիւնը զիմեզ անկեղծօրէն ներում և գթութիւն
կը հայցենք:»

Երեւանից 37 ստոր.

II

Պիլիւսի Հայ-Հունականներու երեւանից
տասներեքին ստորագրութեամբ նոյեմբերի 14
թուականով հետեւեալ հեռագիրը ուղղուած է.

քերից, դժուարանում է մինչև անգամ հա-
ւատարմութիւնը պարտաւանդած
են գերմանական թշխաւորի պատերի մէջ...

Տարաբաղաբար, այդ խօսքերը արտա-
սանկած են: Այդ խօսքերը նոր խօսքեր
չեն գերմանական քաղաքականութեան պատ-
մութեան մէջ. նրանք գերմանիայի մշտա-
կան, երկարամեայ քաղաքականութեան նոր
արտայայտութիւններն են, և այս անգամ
մի հաւածված ժողովրդի առիթով, ինչպի-
սին է Հայոց ժողովուրդը Թիւրքիայում:

Մենք միայն չունենք այսօր խօսելու այդ
ժողովրդի ծանր, վշտայի վիճակի մասին.
—Դա շատ լաւ յայտնի է ամեն մի գերմա-
նացու, ամեն մի գերմանացի դիվանագիտի:
Բայց չենք կարող թաղանթ այն ծանր ըզ-
գայումները, որ տիրում է ամեն մի մար-
դու վրա, երբ տեսնում է, թէ ինչպէս
արեւան և երկաթի քաղաքականու-
թիւնը շարունակում է տիրել մի այնպիսի
մեծ ժողովրդի քաղաքական կեանքի վրա,
ինչպիսին է գերմանական ժողովուրդը:

Իշխան Բիւստիլ թէ Գերմանիայի իր
գլխաւոր է առանձնապէս բայց նրա ոգին,
այս քաղաքական անհարգանքը, չհամար,
անարդար քաղաքական շարունակում են
գեղարվեստ գերմանական արտաքին քաղա-
քականութիւնը, և մի Մօլտէէ, մի կապրի-
վի, մի Զօհէնթէ, նոյն իսկ Վիլհելմ կայսրը
իրանց գործունէութեամբ ոչ այլ ինչ են,
եթէ ոչ Բիւստիլի քաղաքական խո-
նարհ կատարողներ...

«Ամբողջ Հայոց հարցը չարժէ մի պո-
մերանցի գրեւորներ ուսիրներին», ասեց
Բիւստիլ և այդ ստակալի խօսքերը դարձել
են գերմանական քաղաքականութեան նշա-
նաբանը դէպի Հայոց հարցը: Եթէ այդ
լեզուով չէ խօսում Զօհէնթէ կամ Գերմա-
նիայի արտաքին գործերի մինիստրը, այդ
այն պատճառով, որ նրանցից ոչ մէկը չու-
նի Բիւստիլի քաղաքական, սակայն նրան-
ցից իւրաքանչիւրը իր սրտի մէջ զգում է
նոյնը, ինչ որ Բիւստիլի, այո, զգում է, բայց
քաղաքական չունի արտայայտելու...

Ծանր, շատ ծանր է տեսնել, թէ ինչ-
պէս մի ժողովուրդ, որ այնքան ստեղծա-

գործող հանդիսացաւ դիտութեան, զեղա-
րուեստի, գրականութեան մէջ, որ եւրո-
պական մտքին տուեց բազմաթիւ հանձա-
րեղ մշակներ, իր արտաքին քաղաքակա-
նութեան մէջ շարունակում է մնալ այն
անմարդասէր, եսական, նոյն իսկ բարբա-
րոս ուղղութեան մէջ, որը, եթէ աւելի
չասնէր, մի անհնշելի արատ է գերմանիա-
յի պատմութեան համար:

ՀԵՆՐԻ ԳԵՂԱՐԱՅԻՆ

(Ռուսաց գործակալութեան)

Կէօլն, 7 դեկտեմբերի: Լօնդօնից «Կէօլ-
նի Լրագրի» հարցրում են. «Սոյսբիւրի,
պատասխանելով Ռէստիւսի հարցին, զգու-
նաւորութեանը վերջ գնել Հայկական
քաղաքականութիւններին, յայտնեց, որ Անգլիա-
յում հասարակական կարծիքը յիշաւ
զրգոված է, բայց եւրոպայում յօշուտ
հայերի շարժումը այնքան զօրեղ չէ, և
պէտք է վախճանալ, որպէս զի Անգլիան
առանձնապէս չը մնայ, եթէ շարունակէ
իր փորձերը Թիւրքիայի վրա ձնելու գործ
ընելու համար:

Կ. Պօլիս, 7 դեկտեմբերի: Թիւրքաց
աղբիւրից հարցրում են, որ զէյթունցի
պատասխանելով կողոպտեցին մահմետական-
ները 9 գիւղ և Զէյթունի շրջաններում
շատ մարդիկ կոտորեցին:

Լօնդօն, 7 դեկտեմբերի: Հայոց հարցի
առիթով շատերը հակված են այն մտքին, որ
Սան-Ստեփանօի քաղաքի վերականգնումը
ամենալաւ երաշխաւորութիւն կը լինէր
հայերի ապահովութեան: «Daily News»
լրագրի կարծիքով, եւրոպական պետութիւն-
ները պէտք է խնդրեն Ռուսաստանին ըն-
դունել նրանցից լրագրութիւն թիւրքաց
Հայաստանը խաղաղացնելու համար:

Կ. Պօլիս, 7 դեկտեմբերի: Խառնաւորում
ընդհարումներ տեղի ունեցան բեյութիւնների
և դրուզների մէջ: Սպանվածներ և վիրա-
ւորվածներ կան: Մարտի տրամադրութիւնը
կրիտէ կղզու վրա զրգոված է այն ընդ-

և երջանիկ: Ասիէ վերջն ալ հաւատարմութեան
ալ ես չը պիտի չեղնեմ: Բարձրագոյն հրամա-
ններու հակառակ այս վերջերս քանի մը ապե-
րախաներու ձեռքով յիշխուած խառնակութիւն-
ներուն մէջ կեանքներին, ինքններին ապահով
մնացին, և այս մասին Վեհափառ Սուլթանին
կողմէ մեզի տրուած պաշտպանութեանը հնոր-
հիւ կեանքներին: Վեհափառութեան թանկա-
գին կեանքին երկարութեանը և փառքին համար
և իբր նշան մեր յաւիտեանական հաւատարմու-
թեան կը փութանք հնորապարտութեան ար-
ցունքներ թափելով ճշմարտութիւնը ձեր բարձ-
րութեանը յայտնել:

Երեւանից 23 ստոր.

IV

Պիլիւսի 31 երեւելի հայերու կողմէ ստորա-
գրուած հեռագիրը.

«Մեր կրօնակիցներին ոմանք խաբուելով մէկ
քանի կողմերէ եկած գրգռումներէն ցաւալի դէպ-
քերու պատճառ եղան և ուժիւնք գործեցին հա-
կառակ Ն. Վեհափառութեան իրաւաբանութեան
զէպեքուն գրգռիչները մեզի ամբողջ բնուա-
ւորեցին հանդէպ Ն. Վ. Վեհափառութեան և
կայսերական կառավարութեան, որուն 600 տա-
րիէ աւելի հպատակները ըլլալուս համար կը
պարծնային: Եւ որոնց բարեպաշտութեանը
հնորհիւ կը վայելնէր կրօնական ազատութիւն
մը և ինքնավարութիւն մը որ չի կրնար գտնուիլ
ուրիշ ու է վարչութեան ներքին: Այս պայպէս
ըլլալով, մեզի ուրիշ յոյս չի մնար, բայց եթէ

Երեւանից 13 ստոր.

III

Տիարաբեքի նահանգին մէջ գտնուող Արզնի-
Մատենի գաւառակին 23 հայ եկեղեցականներու
և երեւելիներու կողմէ Մեծ-Նյապրեթի քաջունած
է հետեւեալ հեռագիրը.

«Յաւով և զայրուքով կը յայտնենք այն ան-
վայել ընթացքը, զոր մեր ազգէն քանի մը կա-
մարներ ոխակալներ խաբուելով ունեցան
ընդդէմ օսմանեան կառավարութեան, որուն
պաշտպան և գլխած չուրին ներքին քաղաքի
դարերէ ի վեր կապրին կատարելապէս հանդիսա-

Հարումներն պատճառով, որ հետևանք են յեղափոխական կոմիտեաների գործունեութեան և ուր է պատուում, որ վայրի Մուս- թար-փաշա կանչված է Կ. Պոլսի և բարձր պաշտօն կը արդի նրան:

Լօնդօն, 6 դեկտեմբեր: «Times» հա- ղորդում է, որ Կ. Պոլսի Ֆրանսիական դեսպանութիւնը տեղեկութիւն ստացաւ Ֆրանսիական վանքերի կողմից մասին Ենիճում և Կալաթում, Մալաշի մօտ: 5 արեղաների վիճակը անայտ է:

ՀԱՅՈՑ ԼՐԱՅԻՐ ԸՆԹԵՐՅՈՂՆԵՐԻՆ

Սկսելով «Մշակ» 1896 թվի բաժա- նորդարութիւնը, անհրաժեշտ ենք հա- մարում մի բանի խօսք ուղղել հայոց լրա- ղերներն ընթերցողներին:

Մեր լրագրութեան մէջ գոյութիւն ունի մի անսովոր սովորութիւն, որը գոյու- թիւն չունի և ոչ մի ուրիշ ազդի լրա- գրութեան մէջ. դա ապառիկ բաժա- նորդագրութիւնն է:

Հայը, ստորագրելով որ և է հայոց լրագրի, իրան իրաւունք է համարում խնդրել, որ լրագրին իրան ապառիկ ու- ղարկի, միջոցաւ նոյն հայը կենքի ուրիշ հանգամանքներում, իր ուրիշ պիտոյքներ համար պարտք է համարում կանխիկ վճարել և կանխիկ ստանալ: Ամեն բան կանխիկ, ամեն բան նազդ փողով, բացի մասաւոր պիտոյքները: Հայը դեռ չէ սո- վորել իր մասաւոր պիտոյքների համար լրագրին ստորագրելիս, զիւրք գնելիս, իր երեխան դպրոց ուղարկելիս՝ նազդ վճա- րել, իբրև մի անհրաժեշտութիւն, իբրև անյետանգրելի մի ծախս:

Արանից 20—25 տարի առաջ, երբ հա- յոց մամուլը նոր սկսեց մուտք գործել Ժո- ղովրդի մէջ, երբ լրագրի ընթերցանութիւ- նը մեր Ժողովրդի մեծամասնութեան հա- մար չապրում էր, համարում, զեռ մասամբ հասկանալի էր այն սովորութիւնը, որ ընթերցանին հայոց լրագրները, թող տալով ապառիկ բաժանորդագրութիւն:

Սակայն այն Ժամանակները անյարձ կեր- պով անցան. այժմ լրագրերը դարձել է պահանջ մեր Ժողովրդի համար. հայ ըն- թերցողները շատ շատերի համար ամեն օր իր սիրած լրագրի կարգալը նոյնքան անհրաժեշտ է, որքան կերակուրը և ֆի- ղիկան ուրիշ պիտոյքները: Ուստի Ժա- մանակ է, որ լրագրութեան և հասարա- կութեան մէջ ընդունված այդ անսովոր սովորութիւնը՝ ապառիկ բաժանորդ- գագրութիւնը վերացվի, ոչնչանայ:

ձմարիս է, հայոց մի քանի լրագրներ, ինչպէս ուրիշ շատ հարցերում, նոյնպէս և բաժանորդագրութեան մէջ վիշաք ին

ընթերցողները շատերին, վարժեցրին նը- րանց ձրի կարգալը, ձրի լրագրի ստանալը, ուղարկելով արան և նրան լրագրերը, ա- ռանց հարցներու կամքը, առանց որ մարդ ուղեկաց լրագրի ստանալ. —բայց և այնպէս կուլեանը շարունակելու մի այնպիսի սո- վորութիւն, ինչպիսին է ապառիկ բաժա- նորդագրութիւնը մեր լրագրութեան մէջ:

«Մշակ» երբեք չէ ուղարկվել և երբեք չի էլ ուղարկվի ոչ ոքի, որ ցանկութիւն չէ յայտնել ստանալ լրագրերը: Եւ այն մար- դիկ, որոնք իրանք են ուղարկ ստանալ լր- րագրերը, իրանք էլ պէտք է սովորեն լրա- գրի համար, ինչպէս և ամեն մի մասաւոր պիտոյքի համար, կանխիկ վճարել:

Եթէ հայոց մամուլի մի քանի անարժան օրգանները աւելի տարածեցին ապառիկ բաժանորդագրութեան սովորութիւնը, մենք կը ցանկալինք, որ ինքը հասարակութիւնը վերջ տար այդ սովորութեան, աւելի պար- տաճանաչ լինելով, քան թէ նոյն իսկ այդ լրագրները:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ ԵՒ ԴԻՊԼՈՄԱՏԻԱ

ԷՆԻ ՏԵՐԵՈՒՄ

Պետերբուրգի թիւրքաց դեսպանը հետեւալ հերբումն(?) է տալի «Новое Время» լրագրում:

«Կ. Պոլսից ստացված տեղեկութիւններն հա- մեմատ, մի քանի հայ ապստամբներ, վրացիների շոր հագած և Հէնրի Մարտինի հրացաններով զի- նաւորված, յարձակվեցին Սակարաղաչի (Սիվասի վիլայէթ) չրջակայքում 14 ճանապարհորդ մա- մտականների վրա, որոնցից հինգերը գերի վերց- րին նրանք: Միայն ին մասնատականները ազատվեցին՝ փախչելով մօտակայ գիւղը: Այդ նոյն չարադրոծները գերի վերցրին 11 մասնատակա- ններին, որոնց թուում և երկու կանանց: Բոլոր գե- րիները մի և նոյն չրջակայք են: Այդ ինչ գերի- ներին ամենասարսափելի տանջանքներ ենթարկե- ցին՝ նրանց ականջները կտրեցին, աչքերը ճանե- ցին և ապա սպանեցին: Կանանց իրանց հետ տարան (Ո՞վ հաւատաց): Այդ խիստ և աւաղա- կային վարմունքով, որպէս և նախընթացները, որոնց մասին արդէն յիշված էր, հայ ապստա- մները կամենում են զբոսել մասնատականներին, որպէս զի նրանք ևս նոյնպիսի զազանութիւններ կատարեն ոչ մասնատական ազգաբնակչութեան դէմ և այդ անգուր իմացով հասարակական կարծիքը յօգուտ իրանց չափին թիւրքաց իշխա- նութիւնները անդադար հսկում են, որպէս զի արգելեն դրանց նման չարադրոծութիւնների կրկ- նութիւնը:»

Միշտ նոյնը, միշտ նոյնը, միշտ նոյնը...

ՍԱՅԻՔ ՓԱՅՎԱ

Սայիթ-փաշայի փախուստի մասին Բերլինի

VI

Սիլիվանի հայ քաճանաներու և երեկիններու կողմէ 11 ստորագրութեամբ հետեւալ հեռագի- րը եկած է Մեծ-Նշարքոսին:

«Օսմանեան արքայը կառավարութիւնը որ իր հովանիին տակ այլ և այլ ազգեր առնելով ա- նոնց ամեն տեսակ իրաւունքներ և մարդկային արժանապատուութիւնը պահպանելու համար իւր նստութիւնը թափած է, չորս հինգ դարէ ի վեր հայ ազգին ալ հնորած է պաշտպանութեան և բարեգործութեան ակնարկ մը, որով այս փոքրիկ ազգը մեծ երջանկութեան արժանացած էր: Բայց քանի մը սխալներ որովհետեւ նպատակ ունեին փոքրիկ ազգերը իրենց պետութեան դէմ ապստամբեցնել և տեսակ տեսակ արկած- ներու հանդիպեցնելով այս վիճակէն օգտուել, և թէպէտեւ տեղի ունեցած խռովութիւնները մղե- լին հայերը ապրելաւու ըլլալու և իրենց բարե- գութ կառավարութեան դէմ անվայել ընթացը ներ ունենալու, սակայն ամեն կողմէ իրենց հանդիպած վտրմանքները ցոյց տուին թէ ինչ դարելի նպատակի մը գործիք եղած են: Բոլոր հայերը անիծելով իրենց հանդիսող աւրող չարա- գործները նորէն վերադարձան իրենց հաստատ- մութեան և հնազանդութեան ճամբան, որմէ Ժա- դէպեւրու մասին ճշմարտագոյն զգլում կը յայտնեն: Օսմանեան կառավարութեան և իսլամ երեկիններուն կողմէ խռովարար հայերուն նե- րուելով, մեր ինչքերուն ու կենսաբերուն պահ- պանումը լոկ կայսերական հնորձ մը ըլլալուն,

Ստոր. առաջնորդ

գլխութիւնը մեր վեհափառ ինքնակալին, որ կը բարեհաճի ընդունիլ ամենամեծ վեհապետներու արժանի բարեացակամութեամբ և բարեգործ- թեամբ իր հպատակներուն բոլոր դասակարգե- րու Միւս կողմէն, մեզի համար յաւիտեական բարեբախտութիւնը կայանալով միայն միշտ ազ- զանութիւնը պահել կայսերական կառավարու- թեան հովանիին ներքեւ, կը համարակցինք մեզ յանձնարարել բարեւարտութեան մեր վեհափառ ինքնակալին որ կը զարմացնէ համայն աշխարհ, և կը հայցենք իր ներողութիւնը, յանձնարարե- լով մեզի այն երկնային պարգիւն, որ իրեն տրուած է ոճրագործներուն ներմանը համար:»

Երեկիններէն 31 ստոր.

V

Խարբերդէն 15 նոյեմբերի թուականով հետե- ւալ հեռագիրը եկած է Մեծ-Նշարքոսին:

«Արաբիի կաթօլիկ առաջնորդէն եկած հե- տեւալ շնորհակալութեան հեռագրին պատճէնը կը ներկայացնենք ձեր բարձրութեան. «Արաբ- կիի հայերը խռովութիւն հանելու համար գոր- ծած են խել մը դարչելի գործեր և միւս կողմէ հրդեհով այրելու համարձակած են: Հրդեհը և խռովութիւնը տներ է երկար ատեն, և թէպէտեւ հրդեհին պատճառաւ մեր գոյքերէն քիչ մը բան ջնջուեցաւ, սակայն եկեղեցիներ և 90 տնէ բաղ- կացեալ մեր հասարակութեան անհատներէն ա- մենուն կենդն ու գոյքը հնորձի կայսերական բանակին զինուորներուն պահպանուած ըլլալուն ամենին վնասուած չենք և ապահովութիւնը ու հանգստութիւնը հոս կատարեալ է:»

«Vossische Zeitung» լրագիրը գրում է. «Շատ նշանաւոր է այն հանգամանքը, որ Սայիթ-փաշան պաշտպանութիւն խնդրեց անդլիական դեսպա- նատինից, որովհետեւ նա համարվում է ոչ բարե- կամ անդլիացիներին կամ անդլիական քաղաքա- կանութեան՝ Արեւելքում: Բայց նա իրաւունք ու- նէր վստահանալու, որ բրիտանացիները կը պաշտպանեն նրան և չեն յանձնի իր մահացու թշնամիների ձեռքը:»

Ա. Ե. Բ. Մ. Ե. Բ.

Բէյութի գործակալութիւնը հեռագրում է Կ. Պոլսից, նոյեմբերի 29-ից հետեւեալը. «Նոյեմբե- րի 7/19-ից Կեսարիայից գրված տեղեկութիւն- ները հաստատում են, որ Գէնէմէիկի հայ գիւղը, Սիվաս վիլայէթի հարաւ-արեւմտեան անկիւնում, աւերվել է քիւրդերի և չըբէգների ձեռքով, ո- րոնք յափտակել են գիւղի բոլոր տաւարը և զրատը: Գէնէմէիկի մօտ եօթ գիւղեր նոյնպէս կողոպտվել են և լիճակի միւղերը փախել են աւաղակներ գալուց առաջ: Հայերը մարդ ու- ղարկեցին գալմազամի մօտ, որ մի քանի Ժամ- վայ ճանապարհով հեռու է ապրում, խնդրելով օգնել իրանց, բայց գալմազամը պատասխանեց, որ ինքն զօրք չունի և հայերը թող իրանք պաշտ- պանեն իրանց, ինչպէս կարող են: Կեսարիայի մութեալից քը կամեցաւ միջամտել այն հի- ման վրա, թէ յարձակմունքներ ենթարկվող տեղը չէ մահում այն վեց վիլայէթների մէջ, որտեղ պէտք է լէֆօրմներ մացուկեն:»

Վ. Լ. Ի. Բ. Մ. Ե. Բ.

«Daily News» լրագրին հեռագրում են Կ. Պոլսից հետեւեալը. «Սիվասից եկած չըբէգներ, Միւր-Սիւ-բէի հրամանատարութեան ներքոյ, հաս- նելով Անգորա քաղաքի սահմանները երկու կէ- տերից, ցոյց են տալիս Սիվասի վայրի մի հրա- մանագիրը, որ ուղղած է իրանց և պատուիրում է աւերել բոլոր հայ գիւղերը և «խեղճի բերել» հայերին, սակայն Անգորայի տեղական իշխանու- թիւնները յետ են դարձում նրանց: Գէնէմէի- կում, Կեսարիայի մօտ, թիւրքերը և քրիստո- նեաները միասնաբար, պատնէշներ են շինում փողոցներում և յետ են մղում չըբէգների յար- ձակումը:»

Կ. Բ. Մ. Ե. Բ. Մ. Ե. Բ.

Կ. Պոլսից հեռագրում են Լօնդօնի լրագրի- ներ նոյեմբերի 25-ից, թէ երեք բողոքական պատուիրներ, —«Թանկարեան»՝ Խնայի քաղաքից, Գրիգոր՝ Կոստից, և Սիլվանեան իր կողմ հետ- Հէսէնիկից, ընդունել են մասնատականութիւն!!!

Ձ. Ե. Բ. Մ. Ե. Բ.

Բէյութի գործակալութիւնը հեռագրում է Կ. Պոլսից, նոյեմբերի 24-ից. «Տէրբէլ դեսպանը Կէ- տարիայի միսիոնարներին ուղարկած իր հեռագրի պատասխանը դեռ չէ ստացել և լուրերի այդ

բացակայութիւնը մեծ անհանգստութիւն և եր- կիւղ է պատճառում նրանց կենսալի մասին: Կեսարիայի երկու յիշատակալիք ուղղեց Բ. Դը- րան, որոնցից մէկի մէջ նա պահանջում է պաշ- տօնական անել և պատժել Մարաշի գործակալի հրամանատար փաշային, որը մերժել է պահա- պաններ տալ միսիոնարներին՝ նրանց աները պաշտպանելու համար, ինչպէս և պատժել դի- ւորներին, որոնք միացել են կողոպտողներին հետ և կողոպտել ամերիկացիների տները և յետոյ կրակ տուել:»

Ս. Բ. Ե. Բ. Մ. Ե. Բ.

«Daily News»-ի մէջ կարդում ենք. «Լօրդ Սո- ւելբի-րին հաղորդեց Անգլո-հայկական հանգանա- կիչ կոմիտէի նախագահ Վէստմինստերի դուք- սին, թէ Մուշի փոխ-հիւպատոսի զեկուցումից ե- րեւում է, որ Բիթլիսի և նրա շրջակայքների հայ ազգաբնակչութիւնը սովամահ լինելու վտանգին է ենթարկված:»

«Հայկական ֆօնդի յանձնաժողովը հետեւեալ գումարները յատկացրեց փոքր-Արաբիի հայերին օգնելու համար. այն է 1,000 լիրա Բիթլիսի, 1,000 լիրա—Խարպուտի, 1,000 լիրա—Երզրու- մի, 500 լիրա—Մարդինի և 500 լիրա Տրապի- զօնի համար:»

Թ. Բ. Ե. Բ. Մ. Ե. Բ.

Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ սուլթանի մտե- րիմ իշխան-փաշան ներկայացրեց սուլթանին մի մանրամասն զեկուցում թիւրքիայի թշուառ վի- ճակի մասին: Սուլթանը հրաժարվեց կարգալ այդ զեկուցումը: Այդ Ժամանակից իշխան-փաշան հինգ անգամ հրաժարական է տուել, բայց սուլթանը ամեն անգամ չէ ընդունել այդ հրաժարականը:

Ե. Բ. Մ. Ե. Բ.

Այդ վերնագրի տակ «Daily News» լրագրում տպված է մի յօդուած, որի մէջ, ի միջի այլոց ասված է.

«Թէ խօսքով և թէ գործով մենք կը ցանկա- յինք համոզել Ռուսաստանին այն բանում, որ մեր նպատակն է միայն լաւ կառավարութիւն հաստատել թիւրքիայում և որ մենք այդ նպա- տակին համեմու համար, ոչ միայն զրկալաց զինեցինք Ռուսաստանի օգնութեամբ, բայց մի- նչ անգամ ուղարկութեամբ կը թոյլ տանք, որ նա մասն ունենայ այդ ծրագրեր իրագործելու մէջ: Բայց հայերի ջնջումը Անգլիան ոչ մի դէպ- քում չի թոյլ տալ: Անգլո-հայկական մասնաժո- ղով լաւ կանէր բաժանմունքներ հիմնել անգլիա- կան բոլոր քաղաքներում: Այդպէս վարվելով, նրանք կարող էին ազգային այնպիսի ցոյց անել, որը կապացուցանէր մարիդ Սուելբի-րին, թէ ինչ կարծիք ունեն իր հայրենակիցները այն «կեղտոտ փալաւիս մասին, որ թիւրքաց կառավա- րութիւն է անուանվում:»

Վ. Ե. Բ. Մ. Ե. Բ.

Ուղերձների այդ շարքը վերջանում է թիւրքաց բարձր կառավարութեան հետեւալ վերջարանով. «Քանի մը կարճամիտներու կողմէ գործուած անկարգութիւններուն առաջն առնուած է հնոր- հիւ վեհ. Սուլթանին սնօրինած միջոցներուն, ինչպէս որ այս բանը ապացուցուած է այն տե- ղերու քննիչներուն տեղեկագրերով և զանազան ազգերու պետերէն և երեկիններէն եկած հնոր- հակալութեան թղթերով: Կարելի է վեր լաւ յա- րաբերութիւններով և հանգստութեամբ ապրող այլ և այլ զատակարգի հպատակներուն միջև հա- կառակութիւն ձգող նենգաւորները իրենց ազգա- կիցներուն իսկ առջև դրուելի եղած են: Անոնք որ օրէնքի հակառակ անգործութիւնը խանդարե- րու համարձակած են պիտի դատուին ըստ օրինի և իրենց մասին հարկ եղած պիտի գործադրուի:»

Ա. Ե. Բ. Մ. Ե. Բ.

Բոլոր ամիսների ամեն թուով մեծ եւալքոսին ուղղած հեռագրեր կը ծանուցանեն, թէ վանի, Խարբերդի, Երզրումի, Տիւրքմէնի, Մուշի, Տը- րապիզդի, Կիլիկիի, Սիվասի, Չէլեքի, Արաբ- կիի, Բաղէշի և այլ բոլոր կողմերում, տներում, փողոցներում, դաշտերի վրա, հարեւում և ալուր, հնորձի վեհ. սուլթանի, կատարեալ ան- գործութիւն կը տրի:

(Վարդգիւրը դեռ չէ իջնում)

կույնն արա, կարգալ է տալիս թուղթը, որի ժամանակ ժողովրդականներից շատերը դուրս են գնում: Գրանից յետոյ ընտրութիւնն է կատարվում և նորից ընտրվում է նախկին երէցփոխը: Սակայն այդ ընտրութեան դէմ բողոքել են, մանաւանդ որ այդ երէցփոխը դեռ վերջնական չէր: Նաչիւ չէ ներկայացրել:

Հին-Ֆայազէտից եկած վաճառականները խիստ տիրուր գոյնեկող են նկարագրում Բայազետի այգի-մեան դրութիւնը. նրանց ասելով այդ քաղաքը չորջուկաւոր լինելով ամբողջապէս բարբարոս քիւրդ ցեղերով, սարսափելի կոտորածը անխուսափելի պէտք է համարել: Նրանց պատմածները՝ էրդրումի կոտորածի վերաբերմամբ՝ սարսափելի են: Կոտորածը վերագրում են Շաքիր-փաշային, որի այցելութեան ժամանակ հայերը ընդ առաջ դուրս չեկան:

Ա.—Դ.Օ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐՍԻՑ

Նոյեմբերի 28-ին

Անցեալ օրը, թատրոնասէրներ խումբը ներկայացրեց Լիւին Տէր-Գրիգորեանցի «Բարեգործութեան դիմակի տակ» դրաման, հայոց ուսումնարանների օգտին: Ընդհանուր մուտքը 200 բուրուց աւելի է:

Անցեալ շաբաթ, նորահաստատ փոխանորդի հրաւերով, հասարակական ժողով կայացաւ հայոց ուսումնարանի դահլիճում: Խորհրդակցութեան հարցը եկեղեցու շինութեան և ուսումնարանի վիճակի բարելոման մասին էր: Պէտք է ասել, որ ուսումնարանը դեռ 1893/94 ուսումնական տարուց մի քանի ուսուցիչներին պարտ է մնացել մի գումար: Ընտրվեցին պարոններ՝ Դ. Խաչատրեանց և Խաչատուր Զաւակեանց, որոնք փոխանորդի և հոգաբարձուի հետ պէտք է յըջեն և նուէրներ ժողովին:

Որոշվեց նոյնպէս դրոցի անունով կրպակներ շինել եկեղեցու նախկին տեղի վրա: Նոյնպէս որոշվեց խնդրամատոյց լինել եկեղեցու համար նոր տեղ նշանակելու մասին:

Եղանակը այստեղ շատ մեղմ է: Անցեալ օր անձրեւ եկաւ, որ կարսի համար՝ նկատելի երևոյթ է:

Քաղաքին նոր զեպուտատներ ընտրվեցին՝ Դ. Միրիմանեանց և Պ. Շեխեանց: Փոքրիկ քաղաքներ նոր տարուց ինքնավարութիւն են ստանում, իսկ կարսի պէս նահանգական քաղաքը զուրկ է մնում այս արտօնութիւնից: Որքան մեղ յայտնի է, երկու տարի առաջ տրված հարցին՝ այստեղից պատասխանեցին, որ քաղաքի նախկին միջոցները սուղ լինելու պատճառով չէ կարելի ինքնավարութիւն մտցնել: Մենք հեռու ենք կարծելուց, որ դա ուղիղ է: Այդտեղ գուցէ մի ուրիշ պատճառ կայ...

Հ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Օդէսսա, նոյեմբերի 29-ին

Երէկ «Одесский Листокъ» լրագրի № 308-ի մէջ տպագրվեց հետեւեալ մանաւոր հեռագիրը.

«Въ мѣстной конторѣ Твиди Ридъ и К^о, получена телеграмма о томъ, что англичане бомбардируютъ Константинополь»: Այդպիսի լուր տպագրվել և միւս լրագրիներին մէջ:

Հիմնվելով այդ լրագրի վրա ես, նոյեմբերի 28-ին, հեռագրեցի ձեզ հետեւեալը. «Въ газетѣхъ напечатаны частныя телеграммы, что англичане бомбардируютъ Константинополь».

Այսօր կարգաւով «Одесский Листокъ»-ի էջերում վերցրիւ եւ «Твиди Ридъ и К^о. զրասենեակի հերթումը այդ հեռագրի առիթով թէ մենք այդ տեսակ հեռագիր չենք ստացել, այս բողոքի շտապիցի հեռագրել ձեզ հետեւեալը. «Вчерашняя телеграмма лишена основания»:

Մ. Մանուէլեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Շուշի, նոյեմբերի 26-ին

Բարեգործական ընկերութեան Շուշու տեղական վարչութիւնը՝ ներկայ 1895 թ-ի ընթացքում, ստացել է նուէրներ. 1) աստրախանցի տիկին Եկատերինէ Կաղաչեանից 300 ռ. ի յիշատակ իր հանգուցեալ եղբայր Նիկիտ Մարտիրոսեանի, որպէս զի գումարը անձնուսմանի կերպով չափի պետական բանկում և նրա տոկոսը

գործադրել վարչութեան ընթացիկ ծախսերի վրա. 2) յուշեցի Գրիգոր Ա. Խանգամիրեանից 1.000 ռուբլի, որը կտակել է նրա հայր Անդրէաս Մ. Խանգամիրեանց այն պայմանով, որ գումարը անձնուսմանի մնայ, իսկ նրա տոկոսը գործադրելի կերպով եւ հազցնելու Շուշու աղքատներին. 3) Յովհաննէս Գ. Աղամեանից, իր ծնողների մահուան տարեգարծի յիշատակին 210 ռուբլի, որը յատկացնում է քաղաքում ընկերութեան անունով նոր բացվելիք դպրոցին, որի չափողվելու դէպքում ցանկութիւն է յայտնում, որ վարչութիւնը այդ գումարով գրքեր ձեռք բերէ ընկերութեան Շուշու ձիւղի գրադարանի համար. և 4) եղբ. Արապիճիկեաններից, իսահակ Թաղեոսեանից, Յովհաննէս Աղամեանից, նաև Գասպար Տէր-Մարգարեանից զանազան լրագրիներ և ամսագիրներ:

Ստացված նուէրները կարգադրված են գործադրելու նուիրատուների ցանկութեան համաձայն: Վարչութիւնն այս մասին քաղցր պարտականութիւն է համարում խորին չնորհակալութիւն յայտնելու մեծապատիւ նուիրատուներին, և խնդրում է խմբագրութիւնից հրատարակել այս դրութիւնը «Մշակի» մօտակայ համարներից մէկի մէջ:

Անդամ վարչութեան՝ Մ. Շահադարեանց Անդամ-գործավար՝ Մ. Տէր-Սարգսեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Մշակի» այս համարը բաղկացած է թերթ ու էջերից:

Մի մասնաւոր նամակով մեզ հաղորդում են, որ Տրապիզոնում մի խումբ հայ կանայք աղէր սազ էր տուեցին թիւրքաց կառավարութեան, ինչպիսիք բանտերից արձակել ձերբակալված անոնց հայերին:

Մեզ հաղորդում են, որ առաջիկայ յունվար ամսի վերջին թիֆլիսում պէտք է կայանայ ծխախոտագործների մի ժողով՝ ընկերութեան ծխախոտի մշակութեան և կատարելագործութեան վերաբերեալ հարցեր: Մեր ծխախոտագործները պէտք է օգտվեն դէտեքից՝ երևան հանելու ծխախոտագործութեան կարիքները:

Հեղեղները այս տարի հանգստութիւն չեն տալիս: Ամսիս 6-ի գիշերը նորից տեղացին յորդանձրներ Կլիւրի, Մարեխիսի և Միխալովօ կայարանների մէջ եղած տարածութեան վրա, զետեղել յորդացան և մի քանի աւերումներ պատճառեցին:

Գիֆտերիտը, որ անցեալ նոյեմբեր ամսին սպառնալի ձև էր ընդունել թիֆլիսում, այժմ ըստ երեւոյթին թուլանում է: Հիւանդութիւնը ամենից շատ տարածված էր Վերա կոչված թաղում, ուր կենտրոնացած է քաղաքային բժշկիների հոկոթութիւնը:

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Մեր յաջորդ Սաթուհեան վարդապետը կարգադրել է, որ թեմական գաղութի պատրաստական դասարաններից քանիք-քանի հոգի սուղարկվեն եկեղեցիները, որ նրանք հոգաբարձական ընտրութիւնների ժամանակ պիտի գրեն անգրագէտների առաջարկած մարդկանց: Առաջին անգամն ենք տեսնում, որ զարոցական աշակերտներն էլ խառնվեն ընտրողական պաշարի մէջ: Սաթուհեան վարդապետը պիտի հակնանար, որ նշանակված մարդկանց (այս իսկ եթէ տղաներ են այդ նշանակվածները) միջոցով չէ կարելի իմանալ ընտրողի իսկական ցանկութիւնը: Ընտրողը պիտի հաւատայ այն մարդուն, որին յանձնում է գրել իր փոխարէն: Միթէ անկողնասպասութիւնը ապահովվում է միայն նրանով, որ գաղութի աշակերտներն են գրողները»:

ՆՈՐ-ԲԱՅԱՋԵՏԻՑ մեզ գրում են. «Խօսակցութեան նիւթը մեղանում քաղաքային ստարոստայի և 12 ձայնաւորների ընտրութիւններն են, որ պիտի տեղի ունենան մի քանի օրից յետոյ, յունվարին բացվելիք քաղաքային ինքնավարութեան համար: Ինչպէս կը լինեն ընտրութիւնները և ո՞վ պիտի ստանան ստարոստայի պաշտօնը, ահա կարեւոր հարցերը: Այդպիսի մի հասարակական հաստատութեան մեծ կարիք զգացվում էր մե-

ղանում և հէնց այժմանից մեր հասարակութեան պարտքն է աչքի առաջ ունենալ այնպիսի անձնաւորութիւններ, որոնք բարեխղճօրէն կարող լինեն կատարել իրանց պարտականութիւնը, ինչն քաղաքի շահերի արտայայտիչը, և ծառայեն միմյանք քաղաքի ազգայնականութեան: Այսպիսի անձնաւորութիւններ մեղանում շատ քիչ կան: Մեր կարծիքով, արժանաւորներն են երկու հոգի՝ Ստեփան Բաղդիկեանց և Գէորգ Արծրունի, որոնց ժողովուրդը նոյնպէս լաւ է ճանաչում և կարծում ենք չի էլ յիշարկի նրանցից մէկին ընտրելով քաղաքային ստարոստայի պաշտօնի համար»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՍՑԻՑ

Կ. Պօլիս, նոյեմբերի 25-ին

Իր ազատամարտին դուրս չելէր Սայիդ փաշա, չբիւլիչէ մականուանեալը, որ չորեքշաբթի իրիկուն յանկարծ գնաց աղաստանեցաւ Անգլիոյ զեապանատունը, իր կենցաղը փրկելու համար իր տիրոջը, սուլթան Համիտի ձեռքէն, ինչ որ սուլթան Համիտին չար պիտի եղաւ:

Կը յիշէր Սայիտը, մայիս 22-ին Մեծ-Եղաբոս եղաւ, որպէս զի աշխատի ընդունել չի տալ երեք պետութեանց ընդունած ծրագիրը. սեպտեմբեր 22-ին, ցայցէն ետքը պաշտօնանկ եղաւ: Մոլեռանդ թիւրքերուն, ինչպէս նաև չախաւորներուն ալ շատ սիրելի և համակրելի է: Անոնց մէջ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ մանաւանդ վերջին ատեններս, թէև տարբեր կարծիք ունեցողներն ալ քիչ չեն:

Այս չորեքշաբթի, նոյեմբեր 22-ին, սուլթանը յանկարծ Սաիտը կանչեց և ըստ որ զինքը «Մեծ-քանդըլէ» պիտի ընէ, ինչպէս ունի Գերմանիա այդպիսի պաշտօնատար մը. ստարաղամը երկրորդական զեր պիտի ունենայ:—Ուրիշներ ալ կըսեն թէ ստարաղամ պիտի ընէր պարզապէս. բայց այս երկրորդական ինչո՞ր է:

Սաիտ փաշա կը պատասխանէ թէ, կընդունի իրեն առաջարկուած պաշտօնը, բայց երեք պայմանաւ.

ա. Այն խոտուումը, որ տրուած է զեապաններուն, պէտք է գործադրուի. այսինքն վեց տէրութիւններուն մէջմէկ մարտանաւը հարկ է Պօլիս մտցնել, տրուած խոտուումը յարգելու է:

բ. Ինչ որ կորչուի նախաքարներու խորհրդին մէջ և այդ մասին զեապաններուն հետ համաձայնութիւն կը գոյացուի, պէտք է որ սուլթանը ատենը վաւերացնէ առանց փոփոխելու:

գ. Ազգային ժողովի գումարում, և պատասխանատու նախաքարութիւն:

Երբ Սաիտ խօսքը կը վերջացնէ, սուլթանը կրակ կտրած կը սրտայ. «Գիմացէն կորսուէ, ես քեզի կը հակելցնեմ թէ ո՞վ ես»:

Սաիտ կը փախչի և տունը կերթայ. քիչ ետքը սուլթանին նոր խորհրդական խզէթ պէյ կուգայ և հետը երկար տեսակցութիւն մը կունենայ խզէթին մեկնելէն ետքը: Սաիտ կը հասկնայ իր կարգապատանի Անգլիոյ զեապանատունը:

Սուլթանը ահալին իրարանցում կունենայ, հարուածը սոսկալի էր, սակէ առաջ Քեամիլին էր որ զեապաններուն միջնորդութեամբ կազմակերպուած մահ մը. իսկ հիմա Սաիտին դէպքը անընթաց ժողովրդին մէջ: Ոստիկանութեան նախաքարը երէկ յայտարարած է սուլթանին պալատը, թէ Սաիտի փախուստին վրա ինչ ալ պատասխանատու չէ թիւրք ժողովրդին մէջ պատահելիքին համար:

Սուլթանը շատ մարդ զրկեց թէ Անգլիոյ զեապանատունը և թէ միւս զեապաններուն, որոնք խորհրդակցութիւններ կատարեցին. բայց արդիւնք չի կայ: Երէկ ալ Տատեան Արթին փաշան զրկեց Սաիտին քով, որպէս զի ելլէ դայ. բայց Սաիտ տեղէն չի խախտիր:

Ինչ աւելի մեծ ապացոյց թէ ինչ անկարողութիւն, խենդութիւն, կատաղութիւն կը տիրէ Երեւոյ պալատին մէջ: Եւ ինչ կուգե՞ր որ հայերը չլլան, մասնաւորապէս ըլլալով այսպիսի մոլեգնութեան մը:

ՆԱՄԱԿ ԵՐԻՊՏՈՒՑ

Գահիրէ, նոյեմբերի 23-ին

Հեռագիրներն իմացաւ անշուշտ, որ Նուբար փաշան վերջնականապէս քաշվեցաւ եգիպտական կառավարութեան ծառայութիւնից, կէս դար անընդհատ ծառայելով այս երկրի առաջադիմութեան:

Զանազան լրագիրներ, մանաւանդ Ֆրանսիականները, զանազան կերպով են մեկնում Նուբար փաշայի գործէն քաշվելու պատճառները: Բայց մենք, որ մօտից ծանօթ լինելու առիթ ունենք նրա պատճառների հետ, կարող ենք ասել, որ իր ծերութեան և անձնական տկարութեան պատճառաւ է, որ Նուբար փաշան քաշվում է այլ ևս գործից, մանաւանդ անցեալ տարվան պատահած դէպքը, երբ սպիթքիւնով ոտի մէկը վնասվեց, և բժիշկները չը յաջողեցան բժշկել այդ վնասված ոտը:

Մի քանի ֆրանսիական ամուսն լրագիրներ մինչև անգամ գրեցին, որ Նուբար փաշան քաշվում է եգիպտական ծառայութիւնից, որովհետև անգլիացիք խոտացել են նրան թիւրքաց Հայաստանի կուսակալ նշանակել տալ՝ բարենորոգումները գործադրել տալու համար: Թերեւս այդ մասին Նուբարի հոգին յօժար լինի, բայց մարմինը շատ տկար է այդպիսի մի պաշտօնի համար:

Թիւրքաց Հայաստանի ներկայ անկը դրութիւնը շատ հայերի այստեղ ապաստանելու առիթ տուած է: Թշուառութեան և աղքատութեան մատնված այդ ողորմելի արարածները, որոնք հաւանականաբար իրենց ծննդավայրում մի ժամանակ լաւ ապրուստ են ունեցել, այժմ թշուառ դրութեան մէջ եկած ապաստանած են փարսաններին հիւրասէր երկրի մէջ:

Բայց այստեղի հայ գաղթականութիւնն ալ նիւթապէս շատ բարեկեցիկ չէ, որ կարողանայ այդ թշուառների վիշտերը թեթեւացնել, այսու հանդերձ, ամեն մարդ ձեռքից եկածին չափով աշխատում էր սխտիւկ այդ խեղճերի դրութիւնը:

Ընդհանրապէս թիւրքացայոց կացութիւնը շատ խղճալի է: Կ. Պօլիսի հայերն էլ շատ մեծ երկիւղի մէջ են. մի ընդհանուր կոտորածի երկիւղն է տրեւմ այժմ Կ. Պօլիսում, այնուհետք եկած ճանապարհորդների խօսքին նայելով:

Հայ մը

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԻՍՑԻՑ

Տրապիզոնի մէջ՝ տաճիկներն պատրաստու-

թիւններ տեսան, որ նոյեմբերի 13-ին, երկուշաբթի օրն ալ յոյներն ջարդէն, դաւադրութիւնը իմացուեցաւ, յոյները լեղապատառ խառնութիւն գոցելով անքնին փախան: Բոլոր հիւպատոսները կուսակալին զնացին և ըսին, որ այս անգամ ալ մեղի պիտի խաբէք ու կոտորէք: Վալին հաղար ու մէկ երդումներով աշխատեցաւ համոզել, որ այլ ևս չը պատահեր:

—Կարոյ կոտորածի ատեն զոհող հայերուն թիւը կը հաչեն 750, իսկ վիրաւորեալը 300: Նիւթական վնաս իբր մէկ միլիոն:

Այս օրերս ստացվող տեղեկութիւնները հաստատում են այն լուրերը, որ արդէն հաղորդված են հեռագիրներով Ռուսաստան և Եւրօպա: Նոյեմբերի 13-ի թուականաւ Մարտուանէն եկած հեռագիր մը կը գումէ թէ հոն ալ կոտորածի ատեն՝ հայերէն 500 զոհ եղեր է:

Ամասիայէն եկած հեռագրաւոր մը նոյեմբերի 12-էն կը ծանուցանէ, թէ պաշտպողներ և տաճիկ զինուորներ յարձակում ընելով մի քանի հարիւր հայ սպաննած են:—Մարտամասնութիւնը կը պակսին: Պիթակցութիւններ անկարելի դարձած են: Թէ որ պատահած են կոտորածներ՝ յայտնի չէ:

Քէմալէն նոյեմբերի 2 թուականաւ մի նամակ կիմացնէ թէ, Օլաճուղի քիւրդեր 7 անգամ յարձակած են Հաղարը՝ զիւղի վրա և ի միջի այլոց սպաննած են Մէղէթէի ամուսնի բաջ Աղաւը:

Խարբերդի գիւղերն ալ մոտիկ դարձած են: Ստոյգ լուրերէ կիմանալը, թէ քաղաքի մէջ Ամերիկեան միսիօնարներու 8 չէրքերն այրած թաւանած են, քօլէճն ալ բուրբոյլին մէջտեղէ վերցուած:

Թ. Ա.

ԹԻՒՐԻՔԱՅ ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄ
(Կ. Պօլսի լրագրի տարածումը)

Սըվադից, նոյեմբերի 15-ին, թիւրքաց ներքին գործերի մինիստրը հետեւեալ (ի հարկէ, չինոս) հեռագիրն է ստացել.

«Էլ ուր առնուած ըլլալով թէ Մէսքէնէի գիւղը պահուած էր Սեբասթիոնի փոխարէն որ անցեալները թողաւ թիւրքաց զարկած և թաթար Մէսքէնէ սպանած ըլլալով փախտական կը գտնուէր, և իրեն հետ ընկերը թողաւ զապաղը ոչ ոք չուէր հանդէս, որ անցեալները թողաւ Նուրուզ ոչ ոք չէր գտնուէր և կարողութիւն տուէր մտնելով վերաւորած էր զանոնք, և որ հայ յեղափոխական քաղաքին համար սպանուածով դրամ կը հաւաքէր, հարկարարեալ ոստիկան Պէքիւր պէշ բաւական թիւով ստիկաններ հետեւին առած սոյն գիւղը զրկուեցաւ իրէկ, այդ անհերք ձեռքաւորեցան, և իրենց վրայէն գտնուեցաւ 2 հատ Մարթինի հրացան, 2 հատ Գարատաղի ըրվոլէր, 293 հատ Մարթինի փամբուշտ, 1 հատ դաշոյն և քոմիզէին յատուկ զգեստներ: Ասոնց ձեռքաւորուած թողաւ միւլթիսարի ֆին կողմէ հեռագրուած է: Այս առաջինները զէնքով գիւղերը կը պարտին անձնուէր (չանփառան) անուանուի Գանի մը տեղերէ գտնուած հասաւ թէ ատոնք քննուած կը հասցնեն և այլ ևս կասկած չի կայ, թէ իրենք են միակ պատճառն այն խռովութիւններուն, որոնց առաջին առնուեցաւ:

ՊԱՏՏԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԶԵՐԲԵՐՈՒՄ

Հայոց հարցի պատճառով, եւրոպական մեծ պետութիւնները, ինչպէս յայտնի է, ուղարկել են իրանց նաւատորմը թիւրքաց ջրերը: Բրքեք. ԿԵՅ, լրագրի հետեւեալ մանրամասնութիւններն է հաղորդում այդ նաւատորմի մասին.

Առաջին տեղը թէ նաւերի քանակութեան կողմէ և թէ պատերազմական ուժի կողմէ պատկանում է Մեծ Բրիտանիային: Անգլիական նաւատորմը, ծովային զորամասնատուութեան տակ, բաղկացած է 10 զրահակիրներից, առաջին կարգի, մի կրէյսերից, առաջին կարգի, երեք կրէյսերներից 2-րդ կարգի, մի կրէյսերից 3-րդ կարգի և մի ըսնի ուղիղ մարտանաւերից: Նաւատորմը կանգնած է Սաօնիկում և Միջերկրական ծովի մշտական նաւատորմի մի մասն է կազմում:

Երկրորդ տեղը բռնում է իտալական նաւատորմը, փոխ-ծովային Ալբիոնի հրամանատարութեան տակ: Այդ նաւատորմը բաղկացած է երկու զրահակիրներից 1-ին կարգի, մի կրէյսերից 2-րդ կարգի, մի կրէյսերից 3-րդ կարգի և մի մարտանաւից: Բոլոր նաւերի վրա գտնվում են 10 մեծ թնդանոթներ, 50 միջակ, և 62 մանր թնդանոթներ: Նաւատորմը կանգնած է Զափուսիայում: Բացի զբաղման Նեպոլում կազմ և պատրաստ են դառնում երեք զրահակիրներ, մէկ կրէյսեր և երկու ակնատ նաւեր:

Երրորդ տեղը բռնում է ֆրանսիական նաւատորմը, որը կանգնած է Պիլէսում, ծովային Մէքէնի հրամանատարութեան տակ: Նա բաղկացած է մէկ զրահակիրից 1-ին կարգի, երկու զրահակիր կրէյսերներից, մի կրէյսերից 3-րդ կարգի, մի ակնատ կրէյսերից և մի մարտանաւից: Զինուորված են 12 մեծ և 41 միջակ ու 85 մանր թնդանոթներով:

Աւստրիական նաւատորմը, կոմս-ադմիրալ Զէման ֆոն Տրէստիարտի հրամանատարութեան տակ, բաղկացած է մէկ զրահակիրից 1-ին կարգի, մի կրէյսերից 2-րդ կարգի, մի կրէյսերից 3-րդ կարգի, մի ակնատ կրէյսերից և մի մարտանաւից: Աւստրիական նաւատորմը ունի 8 մեծ, 21 միջակ և 50 մանր թնդանոթներ:

Ռուսաստանը Միջերկրական ծովն ուղարկեց, կոմս-ադմիրալ Կոզմեյի հրամանատարութեան տակ, երկու կրէյսերներ 1-ին կարգի և մի պատերազմական նաւ: Նրանց պէտք է աւելացնել Պիլէսում կանգնած երկու կրէյսերներ և մի պատերազմական նաւ: Գրանց բոլորը ունեն 9 մեծ, 51 միջակ և 82 մանր թնդանոթներ:

Գերմանական նաւատորմը այդտեղ անշան է և բաղկացած է երկու նաւերից, որոնց վրա գտնվում են ընդամենը 16 միջակ և 11 մանր թնդանոթներ: Կառավարութիւնը, ինչպէս երևում

է, մտադրութիւն ունի էլի մի կրէյսեր ուղարկել: Ամերիկական նաւատորմը, ծովային Մէքէնի հրամանատարութեան տակ, բաղկացած է երկու կրէյսերներից, որոնցից մէկը դեռ ևս չէ հասել Միջերկրական ծովը:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՄԱՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 դեկտեմբերի: Ներքին գործերի մինիստրութեան կառավարիչ Գորեմկինն նշանակած է ներքին գործերի մինիստր:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 6 դեկտեմբերի: Թագաւոր Կայսրի անունակալութեան մեծահանգէս օրը ինքին ներառելով ամբողջ մանկավարժական հարցը, յայտարարեց, որ 12-րդ ժամին զօրքերը կարգով կանգնեն: 12-րդ ժամին վերջում մանկէս կանգնեցին իրենք, իսկ Արքայական օխտակը մասն Մեծ Իշխանութիւնները: 12 ժամին եկաւ Թագաւոր Կայսրը Հէստին մեծ դռնի հետ: Մարթինը յետոյ զօրքերը և զօրքերը սրկիցին սուրբ ջրով: Ապա զօրքերը անցան հանդիսատար կերպով: Զօրահանգէսից յետոյ, Բարձրագոյն ներկայութեանը, զմարային պալատի Նիկոլաեւիան դալիւնում նախաձայնի տրվեց, որ հրապարակէին զօրահանգիստի մասնակցող բոլոր օֆիցէրները: Նախաձայնի ժամանակ Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ առաջարկեց այն բոլոր զօրամասերի կենացը, որոնք այդ օրը ունէին իրանց տունը:

ՍՏԵՒԱ, 6 դեկտեմբերի: Ազգային ժողովը որոշեց հարձակութիւններով են սպանում Անգլիային իրանդական զօրքի առաջին գունդը արդէն կազմակերպած է Նիւ-Եթիոմ: Մի քանի ուրիշ զինքեր եռանդով կազմակերպվում են ուրիշ ըստ զանգեւորում:

ԼՕԻՈՆ, 6 դեկտեմբերի: Ամերիկայում նորաւոր բարդութիւններով են սպանում Անգլիային իրանդական զօրքի առաջին գունդը արդէն կազմակերպած է Նիւ-Եթիոմ: Մի քանի ուրիշ զինքեր եռանդով կազմակերպվում են ուրիշ ըստ զանգեւորում:

ՎԻԵՆԱ, 7 դեկտեմբերի: Գերմաների 6-ին, Թագաւոր Կայսրի անունակալութեան օրը, հանդիսատար ճաշ տեղի ունէր Ֆրանց Յոսէֆի կայսրի մօտ:

ՆԻՒԵՐՈՒ, 7 դեկտեմբերի: Իրանդական աղ-գային դաշնակցութիւնը չըջարեալան հրատարակեց, որի մէջ առաջարկում է Անգլիային հետ պատերազմի դէպքում Միացեալ Նահանգների կարգադրութեան տակ դնել 100,000 զինուորներ:

ՀՈՍՏ, 7 դեկտեմբերի: Կրիստի Կաթիլական արշաւանքի համար իր պահանջը բարձրացրեց 7-րդ միլիոն 20 միլիոն լիւր: Այդ կրէյսերին հաւանութիւն տուեց ընդհանրապէս յանձնաժողովը: Կրիստի յայտարարեց, որ Ամերիկա ուղարկվող օգնական զօրքերը պէտք է վերականգնեն իտալական զրոյակի վարկը:

Կ. ՊՈԼԻՍ, 7 դեկտեմբերի: Թաղապարկած է առ այժմ 4 բառապիտոն հետակ զօրք ուղարկել Կրիստի կողմէն՝ այնտեղի զօրքերը ուժեղացնելու համար:

ԼՕՆԴՈՆ, 7 դեկտեմբերի: Միացեալ-Նահանգների զեպարանը ճառ արտասանեց, որի մէջ մատուցեց արտա շիւսիային Ամերիկայի յեղական և այլ յանքի ընդհանրութեան վրա: Անգլիան, — ասեց նա, — չէ կարող հաւատարմ, որ կարող է մեր մէջ երկպառակութիւն տեղի ունենալ:

«Times» հաւատարմում է, որ Հիւսիսային Ամերիկայի հատարական կարծիքը կատարելապէս համաձայն չէ Կրիստի զօրքերի կանգնելու հետ, որին հասկացրին թէ նրա զօրքերը չեն կարող հաւատարմ և սխալ են թաղարկութիւնների վրա զօրքերի իսկական զրու-թեան մասին:

ԽՈՐԱԳԻՐ՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ ԱՆԻՐԵԱՍ ԱՐԹՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՐ
ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԳԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամէն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՌՈՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԳԵԱՆԻ—11—12 ժ. վիրաբու- ժութեան, սիֆիլիս և վնասական հիւանդու- թիւնների:

Գ. Գ. ՁԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և ներարգային:

Կին-բժիշկ ԳՈՐԵԱՅԵՎԱ-ՐՈՒԹԵՆԿՈ—10—11 ժ. կանանց և երեխա:

Ի. Ֆ. ՊՐՈՏԱՍՍԿԻ—12—1 ժ. ականջի, կո- կորգի, թոքի և կրծքի հ. երկուշարթի, չորեքշա- թի և ուրբաթի:

Մ. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին, երե- լայնց և ներարգային հ. երեքշարթի, հինգշաբթի և չարաթի:

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—11/2 ժ. ներքին և երե- լայնց հ.

ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ

ՊՐՈՏԱՍՍԿԻ—5—6 ժ. երեքշ. հինգշ. և չա- րաթի:

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5—6 ժ. երկուշարթի, չորեքշարթի և ուրբաթի:

Ա. Գ. ԳՈՐԵԱՅԵՎԱՆ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի, մէկի և ռեուական օրգանների հ. ներքին և մարթի հ.

Ա. Գ. ԳՈՐԵԱՅԵՎԱՆ քիմիական և խոշորացուցական հետազոտութիւններ է անում մէկի, խիւի, ա- րեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ.: Համախորհրդի (կոմիտեի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ ԲՈՂԿԱԿԵՄ ՆԱԻԱՍԱՐԳԵԱՆ

ՊԱՏԻՒՆՆԵՐ յայտարարելու պ.պ. հեղինակներին և թարգմանիչներին, որ ներ- կայ թիւ նոյեմբերի մէկից մենք բաց ենք արել ԲԱՐՈՒԻՒՍ. Լուսաւորիչ եկեղեցու բա- կում, ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ, ուսանելի և հա- յերէն զբերելի, ուստի խնդրում ենք ուղար- կել իրանց հեղինակութիւններից վաճառ- լու համար, սովորական պայմաններով: Նոյն- պէս վաճառում ենք դասական զբերել ու պիտոյներ ու եկեղեցապատկան մոմ:

Մեր հասցէն՝ ԲԱՐՍ, Կոլոբակինսկայ ԿԱՍԿԱ, ԿԻՆՅԱՆ ԿՈՐՈՎԼՅԱ Ա. ԱՅԱՐՈՎԱՆ Ե. ՏՄԵՆԱՅԱՆԱՐԱՆԱ.

(№ 141) 2—3

ՍԱՍՈՒՆ

Աշխատութիւն Ա. ԲԱՍԱՆԹԱՐԻ
(Երկրորդ տպագրութիւն)

Արտատպւած «Մշակ» լրագրից
Գինը 20 կոփ.

Վաճառվում է կենտրոնական գրադաճառանոցում:
(№ 141) 2—5

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆԱՐԱՆ

ԳՕԿՏ. Ա. ԲԱՍԱՆԹԱՐԻ
Սերգիեյեւսկայ փողոց № 14.

3 հրկը 2—3 ժ. կանաչ և մանուկներ:
Երեկոյան 6—7 1/2 ժ. տղարդի:

Ներքին և ջրային հիւանդների համար, բացի զեղերից, գործադրվում են նաև զանազան տե- ասկ ջրա-էլեքտրա բուժական և այլ ֆիզի- կական մեթոդներ (մասաժ և այլն):

(№ 124) 14—20

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

ժողովից
ՅՈՎԱՆՆԵՍ ԲԱՐՈՒԹԱՐԵԱՆ

Գինն է 50 կոփ.
Վաճառվում է կենտրոնական գրադաճա- ւանոցում:

(№ 138) 5—9

Վաճառվում են
ՌԱՓԱՅԷԼ ՊԱՏԿԱՆԵԱՆԻ

ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գինն է, երկու հատորի, 4 ՌՈՒՐԻ:
Գինը՝ Նախիչեւանի-Դոնու, Խրի- տօֆուր Խրիտօֆօրովիչ Չախսիյան.

(№ 136) (յ.) 4—10

ԼՈՅԱՍ ԵՄԵԱՆ

Գ. ՏԵՐԵԹԷԼԻՒԻ
ՄԱՐԴԱՆԻՒԹԻՒՆ

Պօէմա (պատկերազարդ), փոխադրեց
ԳԱԻԹ ՏԵՐ-ԳԱԹԵԱՆՅ

Երաժշտ է բոլոր գրադաճառանոցներում:
Գինն է 20 կոպէկ

(№ 136) 4—4

ԱՏԱՄՆԱՐՈՒԹԱՐԱՆ

Մ. Գ. ՀԵՋՈՒԲԵԱՆԻ
(Գլոյիլիսկի պրօպալիտ, տուն Անանովի,

նոր թատրոնի դէմ)

Հիւանդներին ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ առա- ւանան 9 ժամից մինչև 6 ժամ երեկոյան:

Բժշկում է ատամները, պոմբ է անում և դնում է արհեստական ատամներ:
(№ 133) 6—30

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Ե. Ս. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ

տեղափոխվեց Վելիամինովսկայա փողոցը
տ. № 14. Գաղաղապէս Գուսայի հանդէպ:

ԱԿԱՆՁԻ, ԳԹԻ և ԿՈՎՈՐԻԻ հիւանդութիւններ ունեցող հիւանդների ընդունելութիւնը տեղի է ունենում 5—7 ժամ երեկոյան:

(№ 106) 18—20

ԹԱՐԳՄԱՆՎՈՒՄ ԵՆ ՌՈՒՍԵՐԵՆԵՐ ՀԵՏԵՒԱԼ ԳՐԸ- ԳՈՅԿՆԵՐԸ

1) МОИ ДВѢ ПЛЕМЯНИЦЫ, հեղ. Աննա- կայի:

2) ГНѢДКО, հեղ. Անտարածական:

3) ЮЛІА И АНІА 4) ГРИША, հեղ. Բողոքայի:
(№ 136) 3—3

ԴՐՕՇԱԿ

Թարգմանութիւն
Դէորդ քա՛ն. Միլոտանի

Գինը 8 կոպէկ:
Դիմել կենտրոնական վաճառանոց
(№ 127) 5—5

ԴՈԿՏՈՐ ՎԱՀԷ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

կը յայտնէ իրան դիմող հիւանդներին, թէ առաջիկայ սեպտեմբերից սկսեալ կը վերա- հաստատվի ՎԻԵՆԱ և իր հասցէն հետե- ւեալն է.

Dr. WAHE MINASSIAN
Operator an der Klinik des Professor Chro- bak. VIII. Schlüsselgasse 10.

OESTERREICH WIEN

ԵՐԴՈՒՆԱԼ ՀԱՌԱՏԱՐՄԱՏԱՐԻ ՕԳՆԱԿԱՆ

ՍԻՄԷՐՆ ՕՐԴՈՒՆԱՆԵԱՆՑ

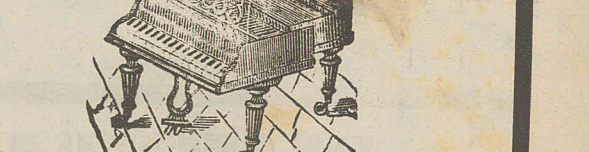
Բնակվում է Սօլոյակում, Ֆրէյլիսկայ, № 6:

ՐՈՍՏՈՎԻ ՄԷՋ

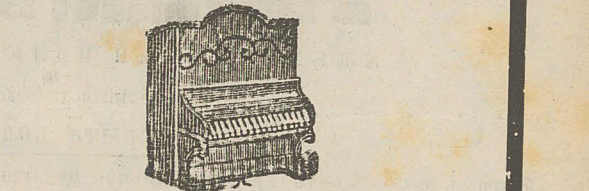
բացվել է ԼԻԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ և ԳՐԱ ՏՈՒՆ: Ընդունվում են գրքեր, օրացույցեր և պատ կերներ՝ ծախելու համար: Հասցէն՝ ՐՈՍՏՈՎ (на Дону) ГАЗЕТНОЕ АГЕНТСТВО.

(№ 100) (յ.) 14—15

ԱՄԵՆԱՅԱՅՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ

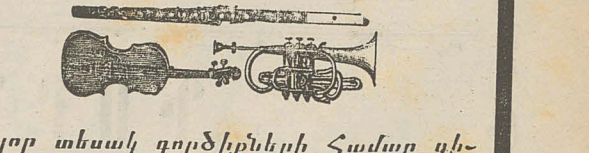
ՐՕԵԱՅԱԼՆԵՐ

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐՆԵՐ

ՅԻՍ-ՀԱՐՄՈՆԻՈՒՄՆԵՐ, ԶՈՒԹԱԿՆԵՐ: ԿԻ- ԹԱՌՆԵՐ, ՖԻԼԵՏՆԵՐ, ԿԼԱՐՆԵՐՆԵՐ, ԶԱՅՆԱ- ԽԱՅՆԵՐ, ԼԱՐՆԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆԵՐ, ԵՒ ԱՅԼՆԵՐ:

Բոլոր տեսակ գործիքների համար գի- նը կարելի է վճարել մաս-մաս:

ՆՈՐ-ՊՐԷՍՏԱԿՈՒՐԱՆՏՆ
ուղարկվում է ձրի:

ԵՐԱՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ԵՒ ԶԱՅՆԱԽԱ- ԶՆԵՐԻ ԿՈՎԱՍԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ

ԴԷՊՈ

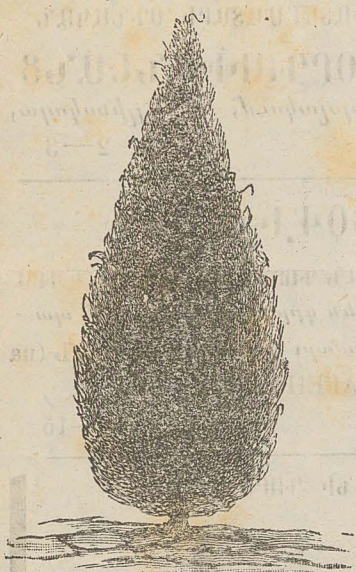
Բ. Մ. ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ
Մատակարար կոյնեական կրթական
Ընկերութեան

Музыкальное дело Б. М. Мирманияна, ТИФЛИСЬ,
Дворцовая ул., д. Т. Д. З. Банка.
(№ 35) 11—20

42 3 4 6
ՆՈՒՆԳԱՀԱՆԳԷՍ

1—10

1—1

ВѢСТНИКЪ ВИНОВАДЦА

1—3

(№ 79)

4—10

(№ 71) (2.) 12—52